

Säkrare personförflyttningar

Åtgärder i arbetsmiljön för medarbetare inom hälso- och sjukvård samt omsorg

---

Charlotte Wåhlin, Region Östergötland
Kjerstin Stigmar, Lund Universitet
Emma Nilsing Strid, Region Örebro

1

Syfte

Att identifiera, sammanställa och värdera vetenskaplig litteratur om åtgärder för att skapa säkra personförflyttningar och därmed förhindra eller minska arbetsrelaterad ohälsa.

Satsa på Arbetsmiljön

Kunskapssammanställningen förväntas bidra till att riktade satsningar på arbetsmiljön genomförs inom hälso- och sjukvård, inom omsorgerna och inom ambulansvård och färdtjänst.

2

Målgrupp

- Medarbetare som utför personförflyttningar
  - Hälso- och sjukvård
  - Omsorg
  - Persontransporter; ambulansvård och färdtjänst
- Chefer som leder arbetet och har ansvar för arbetsmiljön
- Chefer på högre nivåer som tar strategiska beslut om arbetsmiljön
- Arbetsgivarorganisationer
- Fackliga företrädare, skyddsombud
- Företagshälsovård/Företagshälsa eller motsvarande kompetens

Dagens presentation

- Bakgrund och introduktion av området
- Metodbeskrivning
- Resultatet presenterat i tre avsnitt:
  - 1) Arbetsutrustning för säkra personförflyttningar
  - 2) Utbildning och träning för säkra personförflyttningar och
  - 3) Multifacetterade åtgärder för säkra personförflyttningar.
- Sammanfattning
  - ✓ Budskap
  - ✓ Hur kunskapen kan tillämpas i praktiken
  - ✓ Hur går vi vidare?
- Diskussion och frågor – spara frågorna till slutet

Bakgrund

- Stort antal personförflyttningar sker dagligen på många arbetsplatser
- Arbetsmiljöverkets inspektioner:
  - 75% av arbetsplatserna fanns behov av åtgärder avseende personförflyttningar
  - Belastningsergonomi ett förbättringsområde i det systematiska arbetsmiljöarbetet
- Uppdatera kunskapen från den vetenskapliga litteraturen
- Jämför med andra branscher, exempelvis truckförare
  - Där finns krav på körkort,
  - Dokumenterade kunskaper förebygga belastningsbesvär

5

Belastningsskador

- Belastningsskador en av de vanligaste arbetsskadorna, många sker vid personförflyttningar, (Rodriguez-Acosta 2009, Wåhlin 2019)
- Ländrygg, nacke, axel och skuldra bland sjuksköterskor, undersköterskor, ambulansförare, även andra vårdprofessioner (Davis 2015, Yassi 2013, Roberts 2015)
- De som dagligen genomför personförflyttningar har en ökad risk att få ländryggsbesvär (Andersen 2014)
- Patientförflyttningar/omvårdnadsarbete än 10 ggr /dag (Serranheira 2015)
- Ofta mer riskfyllt att förflytta personer än att lyfta föremål

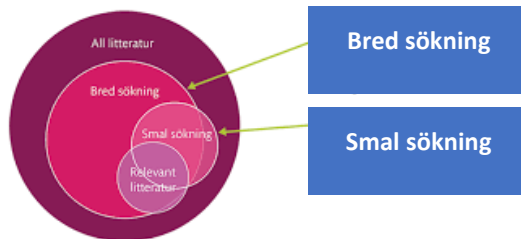
6

Utgångspunkten för en säker arbetsmiljö

- Både arbetsgivare och medarbetare ska använda arbetsmiljölagen och dess föreskrifter
- Arbetsgivaren regelbundet undersöker arbetsförhållanden
- Bedömer risker vid olika typer av personförflyttningar
- Metoder för riskbedömning bedömer medarbetarens belastningar och förutsättningar i samband med personförflyttningar
- För aktuell lagstiftning och föreskrifter: www.av.se

Metod – tillvägagångssätt

- Omfattande litteratursökning
- Få med olika typer av åtgärder för säkra personförflyttningar
- Åtgärder på arbetsplatser
  - Individ
  - Grupp
  - Organisation
- PICO användes

PICO

Population: anställda inom hälso- och sjukvården, omsorgen och transporter

Intervention: Åtgärder med intentionen att skapa säkra personförflyttningar

Control: Alla typer av åtgärder

Outcome: Arbetsrelaterad ohälsa (skador, sjukfrånvaro, sjukskrivning, smärta etc)

Bedömning av studier enligt SBUs mallar

Bedömt studiernas risk för systematiska fel

Svagheter i studierna beskrivs:

- urval av deltagare
- hur åtgärderna genomförts
- bedömning av effekterna
- bortfall bland deltagarna
- hur resultaten rapporterats
- Intressekonflikter

Sammanvägning av kvalitetsaspekterna

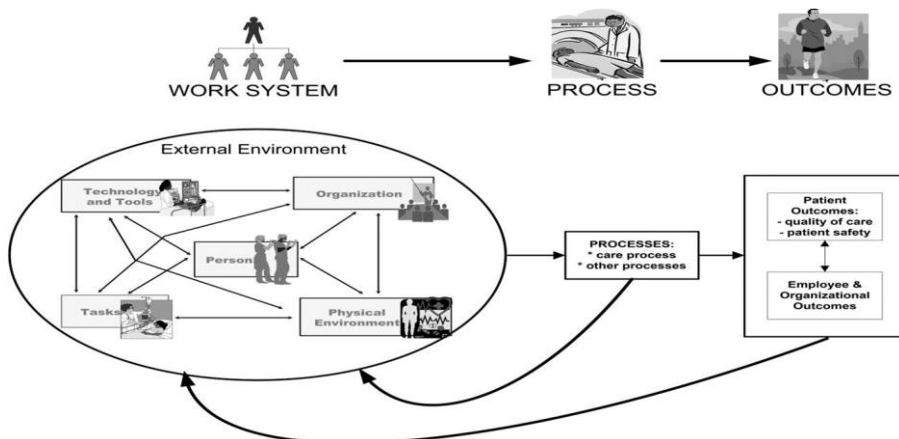
Studien bedöms ha:

- låg,
- medelhög eller
- hög risk för systematiska fel (bias)
- benämns som risk för bristande kvalitet (bilaga 3)

Resultat

Vilka åtgärder skapar säkrare personförflyttningar?

Systemperspektiv för säkra personförflyttningar

Carayon (2006, 2014) Systems Engineering Initiative for Patient Safety (SEIPS) model of work system and patient safety

Resultat

– vilka åtgärder skapar säkra personförflyttningar?

Resultat och diskussion om fynden presenteras i tre avsnitt:

- Arbetsutrustning
- Utbildning och träning
- Multifacetterade åtgärder

Studier där deltagarna fördelats, slumpmässigt eller inte slumpmässigt, till åtgärds- eller kontrollgrupp ingår.

Bedömning av metodologisk kvalitet, se rapport tabell 3.

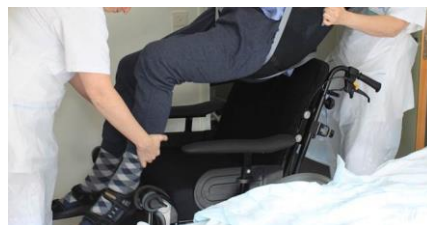
Arbetsutrustning

Tillgång till arbetsutrustning och utbildning i att använda arbetsutrustningen

- Färre manuella lyft
- Ökad användning av arbetsutrustning

- Antal arbetsskador och kostnader kan minska
- Kan innebära lägre upplevd ansträngning, ökad patientkomfort, säkerhet

RCT: Yassi et al. 2001, Kraus et al. 2002

CCT: Armstrong et al. 2017, Engst et al. 2005, Miller et al. 2006, Owen et al. 2002

Utbildning och träning i förflyttningskunskap

Utbildning i förflyttningskunskap som enskild åtgärd

- Minskar inte smärta ländrygg
- Förebygger inte risken för skada
- Minskar inte upplevd ansträngning, stress, sjukfrånvaro
- Andel med smärta kan minska

- Principer som sedan inte tillämpas i arbetet?
- Bör utbildning ske i ett arbetssammanhang?

RCT: Jensen et al. 2006

CCT: Kindblom-Rising et al. 2011, Fanello et al. 2002, Best et al. 1997

Utbildning och fysisk träning vid ländryggsbesvär

- Utbildning i ergonomi och fysisk träning på arbetsplatsen

- Minskar smärtintensitet hos de medarbetare som har ländryggssmärta

- Omfattande program 60 min 2ggr/v 3-4 mån
- Kontroll – information

RCT: Jaromi et al. 2018 Alexandre et al. 2001

CCT: Shojaei et al. 2017

Utbildning och träning med peer coaching

Förflyttningsutbildning med medarbetare som utbildats till tränare (peer coacher)

- Minskar inte smärtintensitet
- Kan minska antalet skador relaterade till personförflyttningar

RCT: Warming et al. 2008

CCT: Hartvigsen et al. 2005, Tompa et al. 2016, Black et al. 2011, Lim et al. 2011

Gott praktiskt exempel
Karlskoga lasarett, Region Örebro län

Utbildning och träning: Participatorisk ergonomi

En omfattande insats där chef och medarbetare är delaktiga

- Ökar användning av arbetsutrustning
- Minskar smärtintensitet ländrygg
- Minskar inte skada, sjukfrånvaro eller förbättrar arbetsförmåga
- Kostnadseffektivitet?

Omfattande program

- Workshops: identifiera fysiskt krävande arbetsuppgifter, analysera, hitta lösningar, införa nya arbetssätt
- Stöd till ledning

En framgångsfaktor för säkrare personförflyttningar

RCT: Jakobsen et al. 2018, Rasmussen et al. 2015 och 2016, Chanchai et al. 2016

Multifacetterade interventioner

Organisationspolicy

Tillgång till utrustning

Träning att använda utrustning

Delaktighet

Adamczyk 2018; Tullar et al 2010

Multifacetterade interventioner- effekt på rapporterade skador

---

- Multiprofessionell kommitté
- Organisationspolicy
- Utbildningsinsatser
- Inköp av arbetsutrustning
- Sjukhusövergripande program för att säkerställa arbetsutrustningens skick
- Träning i säkra personförflyttningar
- Mentorsprogram
- Riskbedömning
- Integrering av personförflyttningar i vårdplanen

Dennerlein et al 2017

- Team bildades
- Utbildades i säkra personförflyttningar och risker
- Regelbundna träffar för utveckling av standardiserade metoder
- Utbildning för personal
- Policy: alltid två personal vid personförflyttningar
- Engagerad ledning

Evanoff et al 1999

Multifacetterade interventioner- effekt på sjukfrånvaro

- Team bildades
- Utbildades i säkra personförflyttningar och risker
- Regelbundna träffar för utveckling av standardiserade metoder
- Utbildning för personal
- Policy: alltid två personal vid personförflyttningar
- Engagerad ledning

Evanoff et al 1999

- Utbildning för chefer och anställda under 2-3 månader
- Skapa medvetenhet om risker, symtom och åtgärder
- Riskbedömningsverktyg
- Installation av golv- och taklyftar

Craib et al 2007

Multifacetterade interventioner- effekt på smärta

- Team bildades
- Utbildades i säkra personförflyttningar och risker
- Regelbundna träffar för utveckling av standardiserade metoder
- Utbildning för personal
- Policy: alltid två personal vid personförflyttningar
- Engagerad ledning

Evanoff et al 1999

- Ergonomic Risk Management Program ERMP
- Sjuksköterskor med risk för att utveckla symtom rygg
- Utbildning, intervjuer, videträning och motivationsstöd

Sezgin et al 2018

Multifacetterade interventioner- effekt på användning av arbetsutrustning och genomförande av säkra personförflyttningar

---

- Multiprofessionell kommitté
- Organisationspolicy
- Utbildningsinsatser
- Inköp av utrustning
- Sjukhusövergripande program för att säkerställa arbetsutrustningens skick
- Träning i säkra personförflyttningar
- Mentorsprogram
- Riskbedömning
- Integrering av personförflyttningar i vårdplanen
- Dennerlein et al 2017

- Program utvecklat av ledning, ergonomiska experter och forskare
- Riktlinjer för personförflyttningar
- Omfattande utbildningsprogram med uppföljning
- Speciella instruktörer
- Inköp av arbetsutrustning

Risor et al 2017

- Tillgängliga coacher dygnet runt
- Utbildade coacher i beteendeförändring
- Skapande av en god säkerhetskultur

Zandvinskis & Salsbury, 2010

Multifacetterade interventioner- effekt på träning

- Ergonomic Risk Management Program ERMP
- Sjuksköterskor med risk för att utveckla symtom rygg
- Utbildning, intervjuer, videträning och motivationsstöd

Sezgin et al 2018

Vad bör en multifacetterad intervention omfatta?

- Kommunicerad policy
- Riskbedömningar för belastningsskador
- Tillgänglig arbetsutrustning
- Protokoll för riskbedömning
- Träning och utbildning för personal
- Resurspersoner

Thomas et al 2014; Hignett 2003

Vad är de viktigaste budskapen?

- Engagera både medarbetare och ledning i frågor som rör personförflyttningar, alltså att man tillsammans arbetar fram strategier och konkreta arbetssätt för personförflyttningar
- Se personförflyttningar som en viktig del av arbetsmiljön
- Säkerställ att välfungerande arbetsutrustning finns lätt tillgänglig och att medarbetarna vet hur den ska användas

Evidensbaserad praktik- hur gör vi i praktiken?

Så här kan arbetsgivare göra i praktiken

- Policy och ledningsnivå
- Riskbedömningar och skaderapportering
- Utbildning av medarbetare

Att implementera ny kunskap på arbetsplatsen

”Det krävs aktiva strategier för att implementera något nytt”

Utforma implementeringsplan

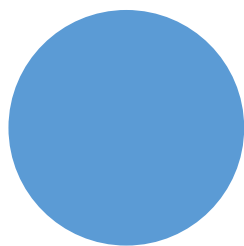
Behövs resurser, stöd och tydlig strategi

Hur går vi vidare?

- Fler studier av hög kvalitet behövs, även svenskt sammanhang
- Goda exempel i verksamheterna, men sällan vetenskaplig utvärdering
- Fortsatt forskning - studera riskbedömningar och åtgärder för säkra personförflyttningar
- Även studera hur säkra miljöer skapas för både för medarbetare, patienter och boende för att undvika skador
- Erbjuder fler seminarier och workshops
- Utveckla samverkan mellan forskning och praktik, mellan olika parter

Diskussion och frågor

Att diskutera

- Hur kan du använda den här kunskapssammanställning i din vardag?
- Vilka möjligheter finns på din enhet att utveckla arbetet för säkrare personförflyttningar?
- Vilka hinder kan finnas?
- Vilka resurser krävs för att genomföra ett förbättringsarbete vad gäller säkra personförflyttningar?

Välkommen att ta kontakt!

Charlotte Wåhlin, Region Östergötland

charlotte.wahlin@regionostergotland.se

Kjerstin Stigmar, Lund Universitet

kjerstin.stigmar@med.lu.se

Emma Nilsing Strid, Region Örebro

emma.nilsing-strid@regionorebrolan.se

